

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

III. ÚS 57/2023-24

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Roberta Šorla a sudcov Petra Straku (sudca spravodajca) a Martina Vernarského v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], t. č. [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], zastúpeného advokátom JUDr. Vladimírom Kotosom, Žižkova 6, Košice, proti uzneseniu Krajského súdu v Košiciach č. k. 4Tos/104/2022 z 9. novembra 2022 takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť **o d m i e t a .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

Skutkové východiská

1. Sťažovateľ sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 20. decembra 2022 a doplnenou 10. januára 2023 domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva na osobnú slobodu podľa čl. 17 ods. 5, súdnu a inú právnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na slobodu a bezpečnosť podľa čl. 5 ods. 3 a 4 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“). Tiež navrhuje priznať mu finančné zadosťučinenie a náhradu trov konania.

2. Z obsahu ústavnej sťažnosti a jej príloh vyplýva, že sťažovateľovi bolo uznesením povereného príslušníka obvodného oddelenia Policajného zboru Košice-Juh ČVS: ORP 2256/JU KE 2022 z 23. augusta 2022 vznesené obvinenie pre prečin nebezpečného vyhrážania podľa § 360 ods. 1 a 2 písm. b) s poukazom na § 139 ods. 1 písm. c) a e) Trestného zákona (ďalej len „TZ“) na tom skutkovom základe, že 22. augusta 2022 sa mal sťažovateľ v rodinnom dome v Košiciach vyhrážať svojej sestre a matke slovami „Zabijem vás a potom podpálím dom“ a pritom mal škrtat' zapalovačom, čím u poškodených vzbudil dôvodnú obavu o svoj život a zdravie, že svoje vyhrážky uskutoční.

3. Uznesením Okresného súdu Košice II z 24. augusta 2022 v spojení s uznesením krajského súdu z 5. septembra 2022 bol sťažovateľ vzatý do väzby z dôvodu podľa § 71 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku (ďalej len „TP“). Väzba začala plynúť od 22. augusta 2022 o 18.00 h. V trestnej veci sťažovateľa bola 24. augusta 2022 zo strany okresného prokurátora podaná obžaloba (sp. zn. 3 Pv 355/22). Sťažovateľ podal 4. októbra 2022 na okresnom súde žiadosť o jeho prepustenie z väzby na slobodu. Okresný súd uznesením č. k. 0T/173/2022 z 27. októbra 2022 prepustil sťažovateľa z väzby na slobodu, prijal jeho písomný sľub a záruku dôveryhodných osôb. Väzbu tiež nahradil dohľadom probačného a mediačného úradníka a sťažovateľovi uložil primerané povinnosti a obmedzenia podľa § 82 ods. 1 písm. a), f) a h) TP. Krajský súd na sťažnosť prokurátora namietaným uznesením zrušil uznesenie okresného súdu, zamietol žiadosť sťažovateľa o jeho prepustenie z väzby na slobodu a väzbu nenahradil písomným sľubom sťažovateľa, zárukou dôveryhodných osôb a dohľadom probačného a mediačného úradníka.

II.

Argumentácia sťažovateľa

4. Sťažovateľ namieta, že krajský súd nedostatočne odôvodnil namietané uznesenie, keď podľa jeho názoru sa riadne nezaoberal uplatnenými nárokmi na nahradenie väzby. Krajský súd sa obmedzil iba na strohé konštatovanie o existencii a trvaní preventívneho väzobného dôvodu. Podľa sťažovateľa sa krajský súd nedostatočne vysporiadal s možnosťou nahradenia jeho väzby miernejšími prostriedkami. Krajský súd poukázal na skutočnosť, že sťažovateľ sa mal stíhaného skutku dopustiť počas plynutia skúšobnej doby podmieneného odsúdenia pre trestný čin úverového podvodu podľa § 222 ods. 1 a 3 písm. a) TZ. Táto skutočnosť však neznamená, že sťažovateľ bude pokračovať v druhovo odlišnej trestnej činnosti.

III.

Predbežné prerokovanie ústavnej sťažnosti

5. Podľa ustálenej judikatúry ústavného súdu o zjavne neopodstatnenú ústavnú sťažnosť ide vtedy, keď namietaným postupom alebo namietaným rozhodnutím príslušného orgánu verejnej moci nemohlo dôjsť k porušeniu základného práva alebo slobody, ktoré označil sťažovateľ, a to buď pre nedostatok príčinnej súvislosti medzi označeným postupom alebo rozhodnutím príslušného orgánu verejnej moci a základným právom alebo slobodou, porušenie ktorých sa namietalo, prípadne z iných dôvodov. Za zjavne neopodstatnenú možno považovať ústavnú sťažnosť, pri predbežnom prerokovaní ktorej ústavný súd nezistí žiadnu možnosť porušenia označeného základného práva alebo slobody, realnosť ktorej by mohol posúdiť po jej prijatí na ďalšie konanie (I. ÚS 348/2019).

6. Ústavný súd v zmysle svojej ustálenej judikatúry zdôrazňuje, že väzba je najzávažnejším zásahom do osobnej slobody a do práv obvineného. Keďže ide o najzávažnejší zásah, vyžaduje po celý čas súdnu kontrolu jej ústavnosti a zákonnosti (III. ÚS 26/01).

7. Vychádzajúc z obsahu základného práva na osobnú slobodu podľa čl. 17 ods. 1, 2 a 5 ústavy, osobu možno do väzby vziať iba z dôvodov a na čas ustanovený zákonom a na základe rozhodnutia súdu. Ústavný rámec dopĺňajú ustanovenia dohovoru, konkrétne čl. 5 ods. 1 písm. c) dohovoru, podľa ktorého nikoho nemožno pozbaviť slobody, pokiaľ sa tak nestane v súlade s konaním

ustanoveným zákonom, ak sú oprávnené dôvody domnievať sa, že je potrebné zabrániť osobe v spáchaní trestného činu alebo v úteku po jeho spáchaní, a čl. 5 ods. 4 dohovoru, podľa ktorého každý, kto bol pozbavený slobody zatknutím alebo iným spôsobom, má právo podať návrh na konanie, v ktorom by súd urýchlene rozhodol o zákonnosti jeho pozbavenia slobody a nariadil prepustenie, ak je pozbavenie slobody nezákonné.

8. Vo vzťahu k namietanému porušeniu základného práva sťažovateľa podľa čl. 5 ods. 4 dohovoru ústavný súd poukazuje aj na svoju ustálenú judikatúru, z ktorej vyplýva, že v týchto právach je obsiahnuté aj právo nebyť vo väzbe dlhšie ako po dobu nevyhnutnú, resp. primeranú dobu, ako aj právo byť prepustený počas konania (III. ÚS 7/00, III. ÚS 255/03, III. ÚS 199/05), pričom prepustenie z väzby na slobodu môže byť v zákonom určených prípadoch podmienené zárukou (III. ÚS 7/00, IV. ÚS 181/07).

9. Ústavný súd zároveň považuje za potrebné zvýrazniť, že v každom jednotlivom prípade tvrdeného porušenia základného práva na osobnú slobodu je povinný pri svojom rozhodovaní prihliadať na konkrétne okolnosti preskúmvanej veci (II. ÚS 353/06, II. ÚS 142/07, II. ÚS 80/08, I. ÚS 59/2016, taktiež aj rozsudky Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) vo veciach rozsudok z 26. 6. 1991 vo veci Letellier proti Francúzsku, Annuaire, č. 207; rozsudok ESLP z 23. 11. 1993 vo veci Navarra proti Francúzsku, Annuaire, č. 273-B a ďalšie).

III.1. K dôvodnosti väzby a jej nahradeniu:

10. K dôvodnosti preventívnej väzby je potrebné uviesť, že táto musí byť odôvodnená konkrétnymi skutočnosťami, pričom samotný druh, charakter, rozsah či závažnosť trestnej činnosti nemôžu byť samým osobe dôvodom preventívnej väzby (III. ÚS 33/2021, bod 47, II. ÚS 792/2014).

11. Z judikatúry ústavného súdu vyplýva, že pri rozhodovaní o väzbe musia byť súčasne splnené formálne predpoklady väzby, t. j. musí existovať uznesenie o začatí trestného stíhania a uznesenie o vznesení obvinenia, a materiálne predpoklady väzby, t. j. musia existovať skutočnosti osvedčujúce kvalifikované podozrenie, že skutok, pre ktorý bolo začaté trestné stíhanie, bol spáchaný a má znaky trestného činu, a že sa obvinený trestného činu dopustil a zároveň musí existovať (trvať) niektorý z väzobných dôvodov uvedených v § 71 TP (III. ÚS 417/2011).

12. Podstata ústavnej sťažnosti spočíva v námietke sťažovateľa o nedostatočnom odôvodnení namietaného uznesenia krajského súdu vo vzťahu k nenahradeniu väzby menej invazívnymi prostriedkami zasahujúcimi do jeho osobnej slobody.

13. Ústavný súd sa oboznámil s obsahom odôvodnenia namietaného uznesenia krajského súdu v spojení s odôvodnením uznesenia okresného súdu [právny názor zakotvený v ustálenej judikatúre ústavného súdu zahŕňa požiadavku komplexného posudzovania rozhodnutí všeobecných súdov, ktoré boli vydané v priebehu príslušného súdneho konania (II. ÚS 112/2020, III. ÚS 347/2021)].

14. Okresný súd v uznesení z 27. októbra 2022, ktorým sťažovateľa prepustil z väzby na slobodu, skonštatoval, že preverením dôveryhodnosti osôb (zamestnávateľov sťažovateľa) ponúkajúcich záruku za sťažovateľa výpisom z registra trestov, podanej charakteristiky z ich miesta bydliska vyplynulo, že sú bezúhonnými občanmi, ktorí neboli priestupkovo postihnutí. Do spisového materiálu bol zaslaný ich písomný prísľub o poskytnutí ubytovania sťažovateľovi v prípade jeho prepustenia z väzby na slobodu. Poškodené sa v súčasnosti nenachádzajú v mieste trvalého

bydliska, v ktorom malo dôjsť k spáchaniu stíhaného skutku, a sťažovateľ nemá záujem sa do tejto nehnuteľnosti (rodinného domu) vrátiť a kontaktovať poškodené.

15. Krajský súd v namietanom uznesení skonštatoval, že sa nestotožnil s právnym záverom okresného súdu o nahradení väzby sťažovateľa miernejšími prostriedkami. Krajský súd považoval za preukázané, že u sťažovateľa je naďalej daný dôvod väzby. Skutočnosť, že sťažovateľ už nemá svoje osobné veci v nehnuteľnosti, kde malo dôjsť k stíhanému skutku, a že táto nehnuteľnosť už nie je obývaná poškodenými, neznamená, že dôvody väzby sťažovateľa pominuli. Uviedol, že sťažovateľ bol dosiaľ 16-krát súdne trestaný. V rámci vykonaného dokazovania sa dôkazná situácia vo vzťahu k spáchaniu skutku sťažovateľom neoslabila. Sťažovateľ je z trestnej činnosti dostatočne usvedčovaný výpoveďami poškodených. Vzhľadom na uvedené preto nie je možné väzbu sťažovateľa nahradiť miernejšími prostriedkami. V závere namietaného uznesenia krajský súd poznamenal, že sťažovateľ sa mal prejednávaneho skutku dopustiť v čase plynutia skúšobnej doby jeho podmiennečného odsúdenia za iný skutok, pričom mu bol počas podmiennečného odsúdenia uložený probačný dohľad. Na základe uvedeného tak existuje dôvodný predpoklad, že uložený probačný dohľad v rámci meritórneho rozhodnutia nesplnil svoj účel.

16. Ústavný súd v súčinnosti s právnym zástupcom sťažovateľa, ako aj okresným súdom zistil, že sťažovateľ bol dosiaľ 16-krát súdne trestaný v prevažnej miere pre majetkovú trestnú činnosť (krádež, rozkrádanie majetku v socialistickom vlastníctve). Ústavný súd však zistil, že sťažovateľ bol v minulosti rozsudkom Obvodného súdu Košice II č. k. 4T/8/95 z 9. marca 1995 okrem iného uznaný vinným pre trestný čin znásilnenia podľa § 241 ods. 1 a 2 písm. b) zákona č. 140/1961 Zb. (Trestný zákona) na tom skutkovom základe, že počas znásilnenia maloletej sa mal jej a jej matke vyhrážať zabitím (v prípade maloletej hrozbou násilia), pokiaľ by mu pri vykonávaní sulože bránila. Z rozsudku okresného súdu č. k. 6T/286/02 zo 4. novembra 2004 vyplýva, že sťažovateľ bol okrem iného uznaný vinným pre trestný čin lúpeže podľa § 234 ods. 1 a 2 písm. b) zákona č. 140/1961 Zb. (Trestného zákona) v jednočinnom a viacčinnom súbehu s inými trestnými činmi na tom skutkovom základe, že po vniknutí do bytu poškodeného mal sťažovateľ udrieť poškodeného päťou do tváre s cieľom zmocnenia sa cudzej veci. Z uvedeného je zrejmé, že sťažovateľ sa v minulosti dopustil trestných činov, ktoré obsahujú prvky násilia, preto jeho námietka o páchaní druho vo odlišnej trestnej činnosti neobstojí.

17. Vzhľadom na uvedené ústavný súd považuje odôvodnenie ďalšieho väzobného stíhania sťažovateľa a nenahradenie jeho väzby miernejšími prostriedkami zo strany krajského súdu za dostatočné. Krajský súd uviedol konkrétne dôvody, ktorými poukázal na potrebu ďalšieho väzobného stíhania sťažovateľa. Ústavný súd poznamenáva, že sťažovateľ nemá právny nárok na nahradenie jeho väzby miernejšími prostriedkami. Možnosť nahradenia väzby miernejšími prostriedkami je vždy vecou úvahy konajúceho súdu. Iba súd môže na základe okolností daného prípadu, správania a osobnostných vlastností obvineného vyhodnotiť aplikáciu inštitútu nahradenia väzby za vhodnú a účelnú. Ak konajúci súd po vyhodnotení všetkých potrebných kritérií nedospeje k záveru o možnosti nahradenia väzby miernejšími prostriedkami, väzbu obvineného nenahradí. Tak to je aj v prípade sťažovateľa, v ktorom krajský súd vyhodnotil trestnú minulosť sťažovateľa a minutie sa represívnych účinkov predošlých uložených trestov a probačného dohľadu za dostatočný podklad na to, aby rozhodol o nenahradení väzby sťažovateľa a jeho ponechaní vo väzbe.

18. Po ústavnom prieskume namietaného uznesenia krajského súdu ústavný súd konštatuje, že z jeho odôvodnenia vo vzťahu k zákonom predpokladanému dôvodu väzby podľa § 71 ods. 1 písm. c) TP, pre ktorý bol sťažovateľ obmedzený na osobnej slobode, nevyplýva nič, čo by signalizovalo arbitrárny alebo zjavne neopodstatnený výklad relevantnej zákonnej úpravy vo veci konajúcim krajským súdom s dôsledkom porušenia základného práva na osobnú slobodu podľa čl. 17 ods. 5 ústavy a čl. 5 ods. 4 dohovoru. Z uvedeného dôvodu preto ústavný súd v tejto časti ústavnú sťažnosť odmietol podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „ZoÚS“) pre jej zjavnú neopodstatnenosť.

III.2. K čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 5 ods. 3 dohovoru:

19. K námietke porušenia základného práva sťažovateľa na súdnu a inú právnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy ústavný súd poukazuje na svoju ustálenú judikatúru, podľa ktorej konania všeobecných súdov, ktorými sa rozhoduje o väzbe, nie sú konaniami o trestnom obvinení samotnom (konaniami vo veci samej týkajúcimi sa viny obvinenej osoby). V rámci konania o väzbe preto nemôže dôjsť k porušeniu čl. 46 ods. 1 ústavy, keďže túto oblasť ochrany práv upravujú vo svojich ustanoveniach čl. 17 ods. 1, 2 a 5 ústavy (I. ÚS 200/06, III. ÚS 277/07).

20. Pokiaľ ide o sťažovateľom formulovanú námietku porušenia čl. 5 ods. 3 dohovoru, ústavný súd uvádza, že procesné garancie súdnej kontroly väzby v nasledujúcich štádiách väzobného rozhodovania (napr. preskúmanie žiadosti o prepustenie z väzby, rozhodovanie o predĺžení väzby a rozhodovanie o ponechaní sťažovateľa vo väzbe po podaní obžaloby) poskytuje čl. 5 ods. 4 dohovoru, nie čl. 5 ods. 3 dohovoru, ktorý je aplikovateľný v rámci primárneho rozhodovania o vzatí do väzby. Vzhľadom na uvedené preto ústavný súd v tejto časti ústavnú sťažnosť odmietol podľa § 56 ods. 2 písm. g) ZoÚS pre jej zjavnú neopodstatnenosť.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 7. februára 2023

Robert Šorl
predseda senátu